

Előfizetési ár:

egész évre 20 frt., félévre 10 frt. negyedévre 5 frt.
beigntatási díj: 6-hasábos petit sor...

AUTONOMIA

Előfizetési pénzek

s a lap kezelését illető minden kör...
utca 1 sz. a. 1 emeleten) inté-

Börmentellen levelet...
el nem fogadtatnak.

Előfizetési felhívás

AUTONOMIA

1869. évi július—szept., október—decemberi fo-lyamára.

Nem szükség hosszabb fejtegetésekkel fordulnunk t. előfizetőinkhez, illetőleg a haza szabadelvű katolikusközlöny lapunk további pör-tyelése érdekében.

Az irány, az elvek, melyek az Európaszerte terjedező nemesség szabadelvű katolikusság irányszabását és elveit képviselik, ma közelebb állanak a valóság pontjához e hazában, a közvéleményben mindinkább nyilatkozó rokonszeny és esztendőzéstől.

A kath. autonomia, ma a magyar társadalom, legnagyobb és legfontosabb kérdése, s ennek korszerű, a józan haladás és szabadság érdekeit kielégítő megoldása, minden lelkes hazafinak: munkás részvételt követeli.

Lapunk szabadelvű és mégis híven katolikus iránya e czélra tör, nehézségektől, félreértésektől vissza nem rettenő határozottsággal előbbi állandó működéséhez következetesen.

Győzelmünk annál biztosabb, minthogy szerény törekvésünk a közérzület nyilatkozatának hű tolmácsa, s alapját a közvélemény egységében bírja.

Programunk az marad, a mely volt. S midőn a küszöbön álló autonomikus fejlődés és alakulások hű támaszatát és közönyűen igérjük, fölöslegesnek tartjuk a további lapigatást.

Lapunk ára:

jul.—szept. bezárólag . . . . . 4 frt.
jul.—decz. . . . . 10 "

Szegényebb sorsu káplárnak és plebanosoknak az eddigi kedvezményt ezután is érvényben tartjuk.

Pest, jún. 14. 1869.

A szerkesztőség.

Autonomia.

IV.

Pest, jún. 26

Az eddig mondottak után, azon kérdés merülhet fel: mily következmények remélhetők az autonomiától?

Alapjában és részleteinek széles ágazataiban fogva fel az autonomia által nyújtott egyházi befolyás, jog és részvét értelmét, horderejét, szükségkép azon eredményre jutunk, hogy itt a legbiztosabb köznevelődési tényezővel van számításunk.

Európa nevelődési történelme, a mint az alapult és fejlődött, az egyház tevékenységével származásában egykoru, s ha igaz van Eötvösnek, midőn az az egyház papjainak oktatásában, prédikálásában oly fontos kulturai mozzanatot lát, igaznak kell lenni azon észtanilag is helyes lehozásnak, hogy az egyház ezen kulturai befolyása potenciározva lesz, ha az autonomia által nem csupán a papság, hanem a kath. hívek egyeteme is bevonatik, a tanulás és közvetett tanítás a közébe, mely okvetlen megnyílik, ha az egyházi ügyeket és érdekeket a világi hívek is tulajdon magukénak fogják tekinthetni, s becsülni, sőt mélyebben ismerni lesznek utalva azon tanokat és elveket, melyek a vallás és morál alapjai, elemei.

Ezzel pedig oda jutunk, a hova az autonomia által okvetlen eljutunk kell és eljutni akarunk: népnevelésünk emeléséhez.

Egyéb okokat mellőzve, hogy népünk legnagyobb része a köznevelődés legelemibb fokán is alul áll, oka, felfogásom szerint épen azon körülményben rejlik, hogy egyáltalán köre, érintkezési nem voltak, érdeklődését befolyás, jog, érdek nem fűzte a szellemi művelődés azon eszközeihez, melyeknek kiszolgáltatására épen az egyházi külszervezet lett volna hivatva.

Nem akarom gáncsolni eddigi iskolarendszerünk tényezőit. A papság vezette iskoláinkat, nevelte népünket. S talán többet tehetett volna, mint épen tett; de igazságtalanság lenne felelni, hogy iskolai ügyeink legfelsőbb fóruma a kormány volt; hogy tehát népünk azon rámban neveltett, melyet a kormányok szabtak rá.

Egyik oka népnevelésünk hátramaradásának abban rejlik, hogy maga a népevelés a társadalom egy kiváló osztályának kezébe volt kizárólag helyezve. Hiányzott azon szervezet, mely munkát és felelősséget kölcsönösen megoszt-

va, mint társadalmi közeg, közvetíti az iskolában és közéletben a családot, a műveltséget, a haladást.

Mert az autonomia alapján szervezendő iskola-hatóság, míg egy részt segíteni fogja a papság tevékenységét, másrészt azon sokoldalúságot és korszerűséget fogja átültetni az oktatásügybe, mely az időszerűségeknél, a nép jól fel-fogott érdekeinek megfelelően képes.

Ezen népevelés tehát két irányban fogja pótolni az előbbi oktatás hiányait: reális, és vallás-erkölcsi tekintetben.

Nem egyszer hallható bizonyos oldalról a panaszt hogy a kath. magyar nép, de még az értelmiség nagy része is, nem bír kellő ismeretekkel a kath. vallást illető dolgokban. E szemrehányás, nem tagadom, alapos lehet, de oka vissza-esik azokra, kikről mind ekkorig kizárólag nyertük vallási ismereteinket.

A reális ismeretek, melyek eddig népoktatásunkban igen alárendelt előnyökben részesültek, kell hogy előtérbe nyomuljanak mint létezőségei a politikai és társadalmi jogokkal felruházott nép nevelésénél, s miután a papság elég tá-gas és magas szesz teret nyer, ha feladatát, úgy mint kell megértve, a vallási oktatást a népszel-lem igényeinek és szükségének megfelelő erőly-lével, buzgalommal és tökélytel fogja kezelni.

A papsággal kellő együttértesben ténykedő világiak, midőn határozott és családapi termé-szetes jogokkal fogva döntő befolyást vesznek a reál ismeretek vezetésére és kezelésére a népis-kolában, betetőzni fogják a józan és valóban ke-resztény alapokra fektetett népevelés boldogító épületét.

Ez az, a mit az autonomiától várunk köz-nevelődési tekintetben.

A nép szellemi hanyatlása, mely az eddigi iskolarendszertől származott, karöltve járt a nép erkölcsi súlycsökkenésével; s míg vallásismeretei-ben korlátolt, babonákra, vak hiedelmekre oly könnyen vezethető volt, nem bírta benső hitét szilárd, biztos meggyőződésé elélni, hiányoz-ván lelkeiben a meggyőző tudás

A felköltött egyházi érdeklődés, ezenkívül még átfogja vinni a családokba és a társadalom-ba is az erkölcsi alapok helyesebb, tisztább ismeretét, a közhasznú tudás hasznát, s alapjává fog válni a magasabb és általános népevelésnek, melyből a valódi köznevelődés származik.

Valamint egyik főoka volt tehát népevelés-ünk hátramaradásának, a nép közérdeklődésé-nek az iskolai ügyből való kizárása, úgy biztos emeltyije lesz az autonomia által adott népe-befolyás, a népevelés emelésének.

Prileszky T. Adé, országgy. képviselő.

Az autonomikus nagygyűlésekről.

(Tartottat f. hó. 25 délután 5 órakor.)

A kezdet formáságai nem engedék, hogy a mai gyűlés tovább menjen annál, hogy a gyűle-kezetet megalakultnak nyilvánítsa.

A megérkezett tagok száma 95-re ment, s így észrevehetőleg népesült tegnap óta a gyűle-kezet. A főpapság megtartá tegnapi helyét, de az alsó papság tömegesen ült a centrumba s ige-kezetet vegyülni a világiak közé. De a k, ma is a szélső baloldalon foglalt helyet. Feltűnő volt, hogy míg tegnap a világi követek inkább szét-szórta, hézagosa ülték: ma látszólag csoportosultak Deák Ferencz körül, s így már a szélső bal és centrum balsó része képezte a gyűlekezet zömét.

Azonban a papságnak és világiaknak fesz-telen, bizalmas összeolvadását még ma sem láttuk.

Ő hercegsége mint elnök, megnyitottak nyilvánított az ülést gr. Zichy Jenő kor-jegyző felolvassa a tegnapi gyűlés jegyzőköny-vét, az hitelesítették.

Gr. Károlyi György mint az igazoló bizottság elnöke jelentést tesz a tagokról, s a befejezett igazoláslóról. Deák Ferencz két helyütt levén megválasztva, a szatmárit, gr. Cziráky János az esztergomi, br. Révay Simon a csanádi, vállalták el. G h i c z y Kálmán lemondván mindkét megválasztásáról, helyét gr. Z i c h y Bódog póttag foglalta el.

Gr. Z i c h y Jenő felolvassa a már igazolt tagok névsorát. (Lapunk tegnapi számából már ismerik t. olvasóink)

P a c z o l a y János az esztergomi póttag-ra néve azon észrevételt teszi, hogy hibásan vi-tetett a névjegyzékbe Kautz Gyula, miután ő nem első póttag, hanem gr. Z i c h y. Elnök ő hercegsége a szavazatokat összeszámított bi-

zottság jegyzőkönyvének hiteles adataival igazi-tja helyre Paczoly tevédsét.

P a n k o v i c s István püspök kifogást tesz azon gyakorlat ellen, melyet a főrendiek há-zában is már egyszer szönyegre hozott, hogy azon különbözött praedikatumok gör. szert. latin szer püspök csak ott használtassék, a hol mint pél-dául N. Váradon mindkét szertartású püspök vagyon.

A holnapi ülés tárgyaül a másodelnök (vi-lági) és két jegyző választása van kitűzve Erre elnök ő hercegsége. Szilágyi Virgil felszólalása folytán a gyűlekezetet megalakultnak jelentette ki s a mai gyűlést befejezettnek nyil-vánított, az magán értekezleté alakult. Legkö-zelebbi ülés: holnap délután 5 órakor.

A magán zárt értekezletté vált nyílt gyű-lésben mint halljuk, legelőbb is a tanácskozási rend megállapítása jövén szóba határozatba ment, hogy a holnapi közgyűlésen erre vonatkozó in-dítvány tétessék. Ezután a választási törvény-tervezet kidolgozására küldendő bizottság hozat-t szönyegre, tagjainak száma 18-ban lön meg-állapítva, 6 papi és 12 világi. Beszélék, hogy ezen bizottság választását egy főpap úgy véle-ményezte, miként a papokat a papok, a világiakat a világiak külön válasszák. E nézet azonban elejtetté miat olyan, mely épen ellenkezője az autonomia által célzott papság és világi hívek egybeforrásának.

Hir szerint a papi képviselők holnap dél-táni három órára külön papi értekezletre lettek meghíva a Sz. István társulat termébe. Nem ta-gadjuk, hogy jogában áll a papi küldötteknek a mikor és a hol akarnak egybegyülekezni, a vilá-giak is bírnak hasonló joggal: sehogy sem tart-juk czélszerűnek mindjárt kezdetben is ezen kül-dönváltást a világiaktól.

Nem lehetnek külön, eltérő czéljai és érdekei a papságnak a világi kath. egyházi czéljaitól és ér-dekeiktől, a bizalmat igen megingatja a világiakban azon mutatkozó bizalmatlansága a papságnak, mely a választási törvényjavaslat kidolgozására választandó tagok kijelölése miatt separát papi megállapodásokban nyilatkoznék. A papi konfe-rentiának amugy sem lehet sikere oly értelemben, mint azt papi oldalon sokan szeretnék. Mert ha való is, hogy azon mindössze talán 5 függetlenebb, és önállóbb gondolkozású papi követ, a papi többség által majorizáltak: szintoly bizonyos, hogy az aránylag kevés önállótlanabb és füg-gőbb világi képviselő a független nagy többség által viszont majorizáltakni fog.

De van még egy körülmény, melyet e tárgy-nál figyelem nélkül nem hagyhatunk. Lehetetlen lesz elzárni a nyilvánosság elől a papi külön conferentia összehúlést és folyamát. A világiak, hogy szintén készületen találtsanak — utalva, sőt provokálva látják magukat hasonlókép tar-tani külön elzárt értekezletet maguk között, s közös megállapodásokat hozni. A szakadás magvai lassanként, de így hintetnek el, melyet pedig még ha netalán elkerülhetlennek látszanék is, feltartóztatni minden igaz kebelnek szent kö-telessége.

A 24 papi küldött közül 20 már itt van, te-hát csak négy hiányzik. A 25 főpap közül hi-ányzik: a besztercebányai, nyitrai, veszprémi, erdélyországi, kassai, rozsnyói, szepesi gyulafe-hérvári, nagyváradi görög szert. és szamosuj-vári görög szert. összesen 10. Reméljük, hogy a nagyfontosságú egyházi ügyben sietnének megje-lenni, s hogy főpapjaink közül egy sem fog hi-ányzani az autonomia létesítésénél.

Az országsházából.

B Eötvös József beszéde az alsóház jun. 24-én tartott üléséből.

(Vége.)

És épen azért (Halljuk) a czél, melyet a törvény-hozás a bírói hatalom alakításánál kitzít, egészen más, mint az, melyet a helyhatóságok szervezésénél ki-tűzni kell.

A bírói hatalom alkotásánál a czél az, hogy a bírói hatalom országos legyen, hogy annak egysége és egyen-lősége biztosíthatassék, hogy a bíró csak a törvényből füg-gvén, minden egyes helyi vagy osztályi befolyásokon kívül álljon. A helyhatóságok szervezetenél alkotásánál a feladat, melyet a törvényhozásnak követnie kell, épen az ellenkező.

A helyhatóságok szervezetenél lényege abban feks-zik, hogy a helyhatóságok tisztviselői azon helyhatóság-nak, melyben működik, valóságos képviselője legyen, hogy mindenkéltől a helyhatóság érdekeit ismerje, — hogy a helyhatósággal érezzen, annak nézetét, kíváná-sait ossza, és azokat létesíteni iparkodjék. És azért a bírói hivatal szervezésénél a főgarantia abban keresen-dő, hogy a bíró a lehetőségig független legyen; a hely-

hatósági szervezésénél pedig abban, hogy a helyhatósági tisztviselő felelős legyen a maga helyhatóságának. (Hely-eslés jobbról.)

Már most kérdem én, ha a bírói hatalom organizá-lásánál fölkellék az, hogy a bírói hatalom országos leg-yen, és ha a helyhatóságok szervezete rendezésénél a főfeladat az, hogy minden egyes helyhatóságban az ott nyilatkozó kívánások, ohajások és szükségek kifeje-zést találjanak, ha ennek következtében az eszközök egészen különbözők, melyeket a törvényhozásnak az egyik és a másik ügynél alkalmazni kell, például ha a bírói hivatal organizálásánál tizen kevesen ohajítják a választási jogot, legalább minden határ nélkül kevesen és még azok is, — kik a választás mellett nyilatkoznak, bizonyos qualificatio felállítását, vagy csak a candidatio-nális jogot veszik igénybe, a bírók elmozdíthatóságát pedig mindenki szükségesnek ismeri, míg elenben a helyhatóságok szervezetenél senkinek sem fog eszébe jutni alkalmatlan eszköznek tartani a hivatalok betöltésénél a választást, vagy épen azt követelni, hogy helyhatósági tisztviselő elmozdíthatatlan legyen, ha mondom, annyira különbözik közvetlen czélja ezen két institutióknak, nem mondom, hogy végezze, mert végezze minden intéz-ménynek ugyan az; de ha annyira különbözik a czél-ten czél, ha annyira különbözik az eszközök, melye-ket egyik-másik esetben használni kell, vajjon cél-irányos-e, avagy csak tanácsos-e? hogy ezt tegyük; mi-után a két ügy együttes tárgyalásánál abszolte nem le-het más következtetés, mint az, hogy vagy a bírói hatalom szükségét tartván mindenek felett szem előtt, subordi-náljuk ennek a helyhatóságok szervezésének kérdését, vagy a helyhatóságok érdekeit tartván inkább szem előtt, subordi-náljuk ezeknek a bírói hatalom czélzertü rendezését és oly institutiókat alkotunk, mely sem az egyik, sem másik czélunk tökéletesen meg nem felel, oly insti-tutiót, mely mellett a bírói hatalom szervezete nem lesz országos, és a helyhatóság szervezete nem lesz olyan, hogy a helyhatóság érdekei és kiváltsági valósággal kielégíthetessék.

Ez oknál fogva nem tartom czélszerűnek, hogy e két nagy fontosságú kérdés együtt tárgyalassék, de en-azt hiszem, hogy tulajdonképen ezen ok, a két tárgyuak rokonsága és szükségessége, ez nem is a fő és győző ok. Egy másik ok az, a mely mindazokat, kik e két tárgyat egyesíteni kívánják, leginkább meggyőzi, és én, ha megengedik, röviden elmondom. (Halljuk! halljuk!)

Mondatik, hogy a bírói hatalom a megye jogköré-nek egyik részét képezvén, a törv. javaslat által ez meg-csonkítottik. Ez kétséget sem szenved. Szólok elfogada-j a tételt, de nem következményeit. A megye egy elnult politikai korszak institutiója. Régi jogkörök megorvult lényegesen, midőn elvesszék a követ-küldési s utasítási jogot. De ha az volna a tekintet, hogy a megye régi jogköre fentartassék, nem lehetne rendezni a községeket sem, mert ez által a megye régi jogai még inkább meg-csonkulnának. Nekünk azonban nem az a feladatunk, hogy egyes institutiókat, egyes szabadmakot fentar-tunk, hanem az, hogy institutiókat a tal biztositunk a magyar népnek a szabadságot. (Éljen, tartós helyeslés.) Ha tehát meg volna győződve, hogy a törvényjavaslat csorbítja a megyei intézményt legfontosabb befolyásában, de ha ar-ról is meg lenne győződve, hogy ez haladásunk érdekében szükséges következménye a 48-diki törvé-nyeknek, a törv. javaslat mellett szavazna. De ő ellen-kezőről van meggyőződve.

Minden intézmény változik a körülményekkel s a megye ma más, mint volt 1848 ig. Még inkább fog vál-tozni, ha a 48. törv. teljesen lesz valósitva.

A megye hatalmát és erélyét azonban nem keres-hetjük abban, a miben az 48-ig rejtett. A jogkörök össze-kalkozása soha sem használt valamely intézménynek. Szólok emlékeztet a monarchia fogalmával üztöt vissza-élésekre, mi nem egy gyászos catastrofa vezetett.

A megye népszert mindazok előtt, kik azt ismerik, de ezen népszert sem terjed ki, nem terjedhet ki azokra, kik ezen intézményt csak mint annak, mint egy passzív részei ismerik, mint olyanok, kikre a megye ha-talma terjed; ezek előtt a megyei intézménynek a nép-szertiséget még meg kell szerzenie. Meg fogja pedig sze-rezni a megyei intézmény a népszertiséget az által, hogy az önkormányzat eszméjének megfelelő, annak teljesen eleget tenni (Helyeslés jobbról), és valóban rosszul gondol-koznak a megyei rendszer népszertiségről azok, kik azt kívánván, hogy a bírói szervezetenél kérdése odátasz-sék el akkorára, mikor az által a megyei kérdés is szó-nyegre kerülhet, mert ez által ürügyet szolgáltatnak a megyei rendszer ellenségeinek, kik azt mondhatják, hogy hiszen végre is ime ez újabb példája annak, hogy addig, míg a megyei rendszer létező fog, a haladás minden téren lehetetlen; ime a legszükségesebb, az or-szág, sőt az egész világ által elodázh-tlanok ismert ra-fonkérés nem haladhat, mert ott van a megye, mely áthághatatlan gátul szolgál.

Csak még néhány szót. A tárgy majdnem kime-ríthetlen, s így csak legfőbb csucsat érintem meg. A bí-rói és megyei rendezés eg-ittes tárgyalása kívánatának végoka utóljára is abban rejlik, hogy némelyek aggódnak a kormány szándékaitra néve.

De legyen szabad t. ház figyelmeztetni arra, hogy itt e kérdésre néve a t. ház, nemcsak a kormánynak nyilatkozatait hallotta, hanem itten tényeket is mutat-hatunk fel. Egy nagy fontosságú reformkérdés vétezt fel a t. ház által, azóta, hogy mi a kormány padját el-foglaljuk, t. i. a népevelés rendezésének kérdése. E kérdésnek fontosságát általán véve nem szükséges fel-említni, de e kérdés fontos épen annak meghatározási ára néve is, mik a kormányának szándékai a centralisatio és önkormányzatra néve. — Mert mindazok, kik az önkormányzat kérdésével foglalkoztak, kik mint a ház má-sik oldalán ülő képviselőitársaink tanulmányozták a helyhatóságok kérdéseket és kifejlődését, mind-azok tudják, hogy a jelenleg létező helyhatósági szer-kezet nem a régi római municipiumok utánzata, nem is a közpökrői municipialis szerkezet, hanem az egész self-governement, mint az most létezik, az egész most fel-álló helyhatósági szervezet természetes kifejlődése azon

szerkezeteknek, melyek egyes protestans egyházak körében főképp Amerikában, az ott létező egyházak körében az iskola és egyházra néve fenállottak.

Mindentitt, és ezt kivétel nélkül mondom és nem hiszem, hogy valaki megzaboljon, mindentitt, hol az iskola és egyház az önkormányzat elvének alapján van szervezve, az önkormányzat meg az absolutismus alatt is végre gyökeret vert, melyet pedig alkotmányos formák léteznek, megdönthetnek.

Az iskola, köznevelés egyházi szerkezetnek autonómia nem corollarium, hanem mindentitt megelőzője az önkormányzat elvének, megelőzője pedig annyira, hogy nincs kivétel a téren.

Ha ez áll, akkor a képviselőtársaink a ház másik oldalán be forják vallani, hogy ha a kormány csak ugyan szándéka a merev centralisatio, legalább gondoskodott arról, hogy szándékai soha ki ne vitessenek (Helyeslés) és ez tán t. képv. társaimat a ház másik oldalán nem fogja megnyugtani, de megnyugt engem, mert teljes meggyőződéseim szerint a kormány a jövő nem gyanításai szerint, hanem azok szerint fogja megítélni mindegyikünket, miket mindegyik valóságos tette. (Tartás élénk helyeslés.)

Az képviselőház június 25-én tartott ülése.

Elnök: Somssich Pál, jegyzők: Majláth István, Jambor Pál, Mihályi Péter.

A kormány részéről jelen voltak: Andrassy Gy. gr., Horváth B., Mikó I. gr., Eötvös J. h., Wenckheim B. h., Gorove I. miniszterek.

Elnök délelőtt 10 óra felé megnyitja az ülést.

A tegnapi ülés jegyzőkönyve felolvasatván, hitelesítettik.

Elnök jelenti, hogy a vasuti bizottság elnökeül Gajzágó Salamont, jegyzőül Majláth Istvánt, a pénzügyi bizottság elnökeül Csengery Antalt, jegyzőjeül Kautz Gyulát választotta.

Június 25-én tartott ülése, hogy a 10-es mentelmi bizottság öt megválasztá elnökeül Hoffmann Pált jegyzőnek. Győrffy Gyula, Mocsányi Sándor, Huszár Imre, Mariassy Béla és az elnök a szgróti választók nevében kérvényt nyújtanak be, melyek a kérvényi bizottsághoz utasítanak.

Horváth Boldizsár: T. képv. ház! A tegnapi ülés egy igen szomorú jelenetét végződött. (Ugy van!) a melyre Irányi Dániel képv. urnak zárszavai nyújtottak alkalmat. Ezen szavai a következők voltak: És most néhány szót intézek az igazságügyminiszter urhoz.

Oly melegen, oly fényesen dicsőítte a 48-iki törvényhozást, a 48-iki törvényeket, hogy már-már köszönetet válnék neki mondandó ezen elismerésért; midőn lezárta ajkamat azon tudat, miszerint azon kormányt megtagadja, mely ezen 48-iki törvények legbecesebb részét feloldozza. És elhalt ajkaimon a szó, midőn megfontoltam, hogy a 48-iki törvények dicsőítője ugyanazon igazságügyminiszter, ki az 1848-iki törvények egyik leghevesebb, legjelesebb, legistább jellemű bajnokát, elődömet, törvénytelen ítélet következtében halálra kínoztatta. (Általános ellenzés a jobbon és középalon. A jobbról több hang: Gyalázat! A szélső balról: Ugy van!)

E szavak tegnap lázas fölháborodást keltettek a házban. (Egy hang a szélső balról: Nem vettük észre! Zajos felkiáltások jobbról: Igen!) a melyből minden esetre az oroszlanrész nekem jutott. Föl akartam akkor rögtön szólalni, de a háznak igen t. elnöke előlki jogánál fogva, mely előtt tisztelettel hajlok meg, elvonta tőlem a szót, s a megtámadó képviselőt a ház szabályai értelmében rendre utasította. En közzétett tartozom ugyan az igen t. elnök urnak azért, hogy a szót elvoná tőlem, mert talán az első felhevült pillanatában túllépett volna azon korlátokon, melyeket szeretek mindig minden körülmények közt szem előtt tartani. Vérem azóta teljesen lecsillapult, és biztosíthatom a t. házat, hogy az, a mit most mondok, nem pillanatnyi izgalom, nem szenvedély, hanem komoly, férfias megfontolás és elhatározás szüleménye. (Általános felkiáltások: Halljuk!) Ismétlem, köszönetet szavazok t. elnök urnak azért, hogy tegnap szóhoz jutni nem engedett. De egyáltalán kénytelen vagyok kijelenteni, hogy az elnöki rendreutasításban azon megtámadás ellenében kellő elégtételt nem találok. (Helyeslés jobbról) mert azon nyilatkozatban két vad, vagy gyanúsítás vagy sértés foglaltatik, vagy nem tudom mi néven nevezem: egyik intézkedést egy bíróság ellen, a mely nincs megnevezve, s e vad ugy szól, hogy ezen bíróság törvénytelen ítéletet hozott, a másik

személyem ellen van emelve és az oda irányul, hogy én törvénytelen uton egy egyént kínzással, halálra gyötörtem, ki szintén nincs megnevezve vagyis hogy én egy gyilkosságot, sőt mi több, én egy kínzással párosult gyilkosságot követtem el. (Ugy van!) A mi az elsőt illeti, én igen nagy szerencsétlenségnek tartom t. ház, a midőn a társadalom egyik főalapja, a bírói tekintély és hitel ép azon tereben támadtat meg, mely a társadalom rendje fölötti örködésre, a társadalom sorsának elintézésére van hivatva. (Ugy van.)

Nekem mint az ország igazságügyminiszterének, a kinek egyik főhivatása épen a bírói tekintély felett őrködni, mely nélkül a törvények iránti tisztelet és szerencsétlen országban nem fog lábra kapti soha, nekem az ily megtámadás elhalgatni nem szabad.

A t. ház bölcsességétől függ megítélni, vajjon kompetensnek érzi-e magát azon kérdés elezésébe és megválasztásába bocsátkozni, ha vajjon ezen vad alapos-e vagy sem. De nekem állásomnál fogva nem szabad törvényem, hogy egy bírói testületnek becsülete akárhol védtelenül, büntetlenül megtámadassék. (Élénk, tartós helyeslés.) Minden más tereben találnék orvoslást, feltudnám keresni a törvény oltalmát, hanem a megtámadás itt oly helyen történt, hol a megtámadó a képviselői immunitás sánczai mögé vonul, hol én föl nem kerülhetem. Kénytelen vagyok tehát a t. háznak segélyt kérni, igénybe venni, mert az fölfogásom szerint nem megy, hogy mit semmi más testületnek, semmi más egyéneknek nem szabad, hogy egyén becsületét megtámadni, a nélkül, hogy az a törvények oltalma alá állhaoson, itt a törvényhozás szent terebénben sértetlenül és büntetlenül legázolhassa; (Éljen és az azok felkiáltások: Igaz! a jobboldalon, Eljenzés a balon) hogy e szent testületnek becsületét büntetlenül legázolni lehetne. — A másik vad személyemet illeti. A miniszteri padra engemet nem a személyem ambíció hozott, hanem hozott a hazaszeretet (Zajos eljenzés a jobboldalon), hozott a kötelességérzet, a haza megmentésére e nehéz időben vállalkozni oly becsült férfakkal, kiknek rokons envére és barátárságára büszke vagyok (Zajos eljenzés a jobboldalon.)

Tudtam, hogy nagy áldozatot hozok munkában, életerőben, örömben, el voltam készülve arra, hogy azon egyetlen jutalomban sem részesülök, mi a siker örömeben áll, de meghoztam készséggel minden áldozatot, mert azt hittem, hogy a házat akkor kétszeres kötelesség szolgálni, midőn a siker kétséges (Eljenzés), de egyetlen egyre azonban nem voltam elkészülve, arra, hogy becsületem is martalékul essék. (Általános mozgás.)

Azt nem szabad feloldoznom, a haza mindent követelhet tőlem, mindenemet odaadom, véremet és életerőmet, de becsületemet nem! (Zajos eljenzés a jobboldalon.) Ez egyetlen egy vagyonom, a melyre eddig szert tudtam tenni, ez az egyetlen egy, mit örökségül hagyhatok szegény gyermekeimre, kik azóta, mióta miniszter vagyok, elvesztették bennem a családatyát. (Zajos eljenzés a jobboldalról.)

En nem tudom, a ház bölcsessége mit fog határozni, de t. ház, azt érzem, hogy sem a minisztereket, sem képviselői állomány helyét e tereben addig el nem nyúlhatom, míg igazolomra ut nem nyitják, míg nyilvános pályám becsületét ott, hol a sértés történt, helyre nem állítatik, míg a sértést ott és azon forum előtt, hol az történt, elégtételt nem nyújtatik. (Általános mozgás.)

E háznak az országnak méltósága követeli, hogy egy pillanatig so foglalhasson — akár a vörös széken, akár a képviselői padokon oly férfú helyet, ki a közvélemény előtt gyilkosnak van bélyegezve. Ne méltóztassanak ezt túlságos érzékenykedésnek venni, mert ez komoly nyilatkozat és komoly elhatározásnak eredménye! En ugy vagyok meggyőződve, hogy jaj azon országban, melynek kormányán oly férfiak ülnek, kikben a becsület érzete elhalt. (Hosszan tartó viharos eljenzés. Horvát Boldizsár a termet elhagyja.)

Gajzágó Salamont a következő indokolt indítványt teszi le a ház asztalára, mely szerint az (igazságügyminiszter személye ellen, a törvényhozás méltósága szem elől tévesztésével, mondott sértő nyilatkozatra nézve a ház szabályok elégtételtől nem gondoskodván.) A ház immunitási bizottsága oda utasítatik, hogy a jelen esetben adandó elégtételt nevezé és módja iránt véleményét adjon, a mely a hasonló esetekben jövőre követhető eljárás szabályozására is kiterjedjen.

Elnök azt véli, hogy az indítványt ki kell nyomatni s tárgyalásra kitítni. (Nagy zaj. Vukovics és Szilágyi Virgil kívánnak szólani.)

Szilágyi Virgil utóbb szóhoz, a következőket mondja el: Azt gondolom t. ház, oly fontos a tárgy, a mely felmerült, hogy abból tán meritheték igazolást egy szóra. Sajnálom, hogy épen hangom rekedtsége némi gátul szolgál a szóban, de vannak helyzetek, midőn egy bizonyos erkölcsi érzés teljesen lehetetlenné teszi a hallgatást, és azért röviden néhány szót kívánok szólalni. (Halljuk.) Igazolást m ritke és szóhoz abból, mert az ellenzéki padokról hangzott el tegnap néhány szó e tereben, a mely bennem is fájdalmas érzést keltett.

A dolgoknak, a mint az igazságügyminiszter ur iménti előadásában előhozta, két része van: egyik a bíróságot illeti, mely itt szóba hozatik; a másik a miniszter személyére vonatkozik. Az első nézve nem akarok szólalni; a második iránt azonban kötelességem felszólalni. (Halljuk.)

En nem tudom bizonyosan, Pécs város érdemes képviselője kire czélt az akkor, midőn azt mondotta, hogy az igazságügyminiszter az 1848-iki törvények egyik leghűbb védőjét halálra kínoztatta. (Felkiáltások: hiszen megmondotta.) Utószavaiól azonban azt gyanítom, és azt következtetést kell vonnom, hogy Bösörményi Lászlót értette.

En Bösörményi Lászlóval hosszú éveken át a legbensőbb barátságban álltam egészen annak haláláig. Midőn a múlt év őszén a külföldi fürdő bazarterem, saját dolgom felretételével, első gondom volt érintkezésbe bocsátkozni vele azon módok iránt, melyeknél helyetze enyhíthető lett volna, mert láttam oly körülmények közt volt, miszerint betegsége súlyosabbra fordulhatott mindennap.

Egész bizalommal szóltam vele, s egész bizodalommal szóltam is fel-m. Az első, a mit mondott neki, az volt: „a t. ház ily állapotban lehetetlen menned, egészséged, sőt életed veszélyeztetése nélkül; és azt gondolom hazai vagy külföldi fürdőt kellene használnod.“ A felelet az volt, hogy két dolog áll ennek útjában. Elő az, hogy én semmi áron s semmi feltétel alatt kegyelemért, vagy a kormány kegyelért nem folyamodom, a másik az anyagi kérdés. A másodikra nézve rögtön válaszoltam, hogy az nem nehézség, mert barátai annak elintézéséről gondoskodnának: az első nézve azonban megkérdem azt el felhatalmazást nekem, hogy én érintkezésbe tévén magamat azokkal, kikkel ez irányban érintkezhessem. Tudjam meg, vajlon forognak-e fen oly akadályok, melyek kívánságának, óhajának teljesítését gátolnák. (Ezre felhatalmazott, és felhatalmazás folytán az igazságügyminiszter urhoz fordultam. (Halljuk) Az igazságügyminiszter ur a legelső szavamra, midőn a dologt előhoztam, midőn feleltem Bösörményi állapotát, oda nyilatkozott, hogy ő semmiféle folyamadványt Bösörményitől nem kíván, ő megelégszik azzal is, ha akár ő, akár részéről bármelyik barátja egysejt magánlevélben értesíti őt Bösörményi azon óhajjáról, hogy valamely bel- vagy külföldi fürdőbe akarna menni. (Általános mozgás. Felkiáltások jobbról: ez az agyonkíszés!) En megvallom egész örömmel mentem vissza Bösörményihez, és ő első pillanatban azt mondá: „Jól van, beleegyezem, írj tehát egy ily tartalmu magánlevelt az igazságügyminiszternek, de mielőtt elküldenéd, mutasd meg.“

Másnap elvittem hozzá a fogalmazványt; akkor azonban, midőn a lev let felolvastam, azt nyilatkozatá, hogy neki a levél fogalmazása ellen semmi kifogása nincs ugyan, de értekezvén másokkal barátai közt, egyáltalában nem akar semmiféle kegyet, még ez uton is elfogadni (Mozgás. Felkiáltások jobbról: e szerint barátai akarták balálát! Felkiáltások a szélső balon: dologra!) Ezek uraim, ugy hiszem, dologhoz tartoznak. (Halljunk felkiáltások a szélső balról: napi rend!) És most még csak néhány szót szölok.

A miket elmondottam, megtörtént tények, és okain vannak binni, hogy ezen tények Pécs városra érdemes képviselője előtt is valószínűleg tudva voltak, nem akkor de később. (Mozgás. Egy hang jobbról: annál nagyobb gyalázat.) En egész életem keresztül megmutattam, hogy a szólás szabadságának barátja vagyok, és azért kitűzők mindent minden alkalommal (Eljenzés): de mint az ellenzéki tagja lehetetlen, hogy elmulasztasz ezen felszólalást, miszerint egy pillanatig se legyen bárki azon gondolatban, mintha Pécs város képviselőjének szavai az ellenzéki oldalon általános hiveseltesítének. Már most kijelentem tehát innen az ellenzék pádjairól, hogy

én Pécs város képviselőjének az igazságügyminiszter személyére vonatkozó kijelentését a magam részéről a legnagyobb méltatlanságnak tartom. (Általános élénk helyeslés a jobbról és balközépről.)

Vukovics Sebő minden áron, minden körülmények közt megóvni kívánja a szólásszabadságot, azért az indítványt nem tartja sem kinyomatandónak, sem tárgyalhatónak.

Madarász József azonban kinyomatását czélzerűnek tartja, mert tárgyalása alkalmával nézete szerint el lehet majd mondani, a mit neki a szólásszabadságról a t. övény ti zstelről érez.

Tisza Kálmán: Ő is érzi a tegnapi esemény szomorú voltát, de a beadott indítvány olyat czéloz, a mi teljesen megváltoztatja a tanácskozás rendjét. A tárgya nézve fentartja magának a szólási jogot, ha ez indítvány ki fog nyomatni s osztatni.

Simonyi Ernő: Nézetem szerint az indítvány oda czéloz, hogy a képviselő felelőssé tétessek, hogy a miniszter ellen ne intézethessék támadás, egy szóval, hogy a miniszter ne legyen felelős. Kérdi, mit fogunk tenni, ha Irányi fentartva állítását, formázert vádként terjeszti elő. (Jobbról: tessék!) Kéri a házat, hogy az indítványt, mely a szólásszabadságot, a ház lételének alapját támadja meg, ne fogadjja el.

Deák Ferencz bár renevalsens állapotja miatt a szóban forgó jelenetnek tanja nem lehetett, de a képviselő ur nyilatkozatáról szomorú tudomású vevén, azzal kezdte beszédjét, hogy a dolog a ház előtt törvényen, nincs szükség a mentelmi bizottság véleményére. Képviselő feleletre vonása fölött csak a ház határozhat. Volt erre eset az 1833-ki pozsonyi országgyűlésen is, mikor a ház megrovást nyilvánítt egy neoparlamentaris kifejezés fölött. Egy miniszter ugyan nem megtámadhatlan személy, de erre két utat jelöl ki a parlamenti jog: az interpellációt és a vad alá helyezést. Ha Irányi vádat emelve mondja el nyilatkozatát, az alkotmányon uton történt volna; de nem alkotmányos módon történt vad ellen, mely a minisztert a legnagyobb bűnrel sújtja, védelmezni is kell a megtámadottat.

Végül mondja:

Szabadságban áll az érdemes képviselőnek magyarázatot adni szavainak, és szavát, a mennyire azt sértőnek találja, magának is helyre igazítani vagy visszavonni; de arra őt könszeríteni senki sem képes. Teheti és azt hiszem, hogy ha ez megtörténik, akkor a háznak is a miniszternek is tovább nem szükséges a tárgyal foglalkozni; de ha a visszahívás meg nem történik, a miatt a képviselő urat fel sem merem hívni, mert ez oly dolog, mit minden: magával végez el — akkor lehetetlen azon véleményt nem mondanom ki, hogy a háznak, ha a dologt nem helyesli, ki kell mondania bátorozatilag rosztalását, hogy nyoma legyen, miszerint ezen vádat a ház ezen módon és így előadva nem helyesli, hanem helytelennek tartván, rosztalja. (Helyeslés a jobbról. Ellozozás a szélső balon.) A mentelmi bizottsághoz utasítani s azzal véni véget a valóban fájdalmas és kellemetlen dolognak, nem tartom helyesnek, hanem azt vélem, hogy a ház mondja ki határozó t. rosztalását azon kifejezésnek felett, melyeket Irányi előadott. En más módot nem látok, hogy pedig a háznak kell valamit e tekintetben tennie, arról meg vagyot győződve. (Élénk helyeslés jobbról.)

Gajzágó Salamont visszavonja indítványát, mivel vele egy sem czélt egyebet, mint hogy a ház e tárgyban nyilatkozzék.

Erre Deák közvetítő indítványa felett támadt vita. László Imre, Tisza Kálmán, Madarász József, Kiss János és Simonyi Ernő azon nézetben vannak, hogy a ház most már ne fejezhesse ki rosztalását, Tóth Vilmos és Paczolay János az ellekezőv utasítják.

A ház többsége szavazást kívánván, elnök felolvasatja Deák F. formulázott indítványát, Irányi Dániel képv. urnak a tegnapi ülésben mondott azon sértő szavait: „hogy az 1848-iki törvények dicsőítője, ugyanazon igazságügy miniszter, ki azon törvények egyik legjelesebb, leghevesebb s legistább jellemű bajnokát elődömet törvénytelen ítélet következtében halálra kínoztatta — a ház ezeannel határozottan rosztalja.“

Tisza Kálmán a kérdést egy ohajtaná feltettetni, hogy kívánja-e a ház Irányi Dániel által tett és az indítványban leirt nyilatkozat feletti rosztalást jegyzőkönyvileg kimondatni vagy nem?

Percezel Béla azt hiszi, hogy nem tehető fel má-

szabadságban áll az érdemes képviselőnek magyarázatot adni szavainak, és szavát, a mennyire azt sértőnek találja, magának is helyre igazítani vagy visszavonni; de arra őt könszeríteni senki sem képes. Teheti és azt hiszem, hogy ha ez megtörténik, akkor a háznak is a miniszternek is tovább nem szükséges a tárgyal foglalkozni; de ha a visszahívás meg nem történik, a miatt a képviselő urat fel sem merem hívni, mert ez oly dolog, mit minden: magával végez el — akkor lehetetlen azon véleményt nem mondanom ki, hogy a háznak, ha a dologt nem helyesli, ki kell mondania bátorozatilag rosztalását, hogy nyoma legyen, miszerint ezen vádat a ház ezen módon és így előadva nem helyesli, hanem helytelennek tartván, rosztalja. (Helyeslés a jobbról. Ellozozás a szélső balon.) A mentelmi bizottsághoz utasítani s azzal véni véget a valóban fájdalmas és kellemetlen dolognak, nem tartom helyesnek, hanem azt vélem, hogy a ház mondja ki határozó t. rosztalását azon kifejezésnek felett, melyeket Irányi előadott. En más módot nem látok, hogy pedig a háznak kell valamit e tekintetben tennie, arról meg vagyot győződve. (Élénk helyeslés jobbról.)

Hát még mikor „férfias szavakkal“ arra inti Szilágyi Virgilt, hogy hagyja oda a szélső balot, mert így nem lehet jó katolikus. Lám! e nyi leleményeséget ki tételezne fel a jó urban? Fordítsuk meg a kérdést: hát a jó katolikus lehet-e szélső? Feleljen meg rá lovag ur, ki a követválasztásnál, március 23-án — Vidacsra szavazott. Pedig ő magát csak jó katolikusnak tartja? Az iga, hogy ezt a „Borszem Jankó“ mondta, hanem ez nagy auctoritás, ha — bizonyos emberek föl van szó.

Még egy levél! Ez nem is hullhatott le egy esenedesen, nesztelenül — egy fájdalmas sóhaj kíséerte a gallytől elválást; sóhaj, mely széles e házban szomorú viszhangra lelt ... megtöbbszörözött viszhangra, mely nagyon sokáig fog még zúgni a keblekben ... No az igaz, hogy szomorú látvány tárul föl előttünk, ha ugy jól széjjelnéztünk magunk körül. — Horváth Mihályt egyrehány pénzért eladta Csanád. Kinek előre látó, a kor színvonalán álló szelleme ha nem kezdeményezi 48-ban ez ügyet, most össze sem ülbetne az a tisztas gyülekezet, mely a magy. kath. egyházat pártatlan önkormányzattal akarja megajándékozni; vagy ha igen, az ő uttörése nélkül még nagy sötétben kellene tapogatózni: ő nem léphet, mint követ a gyülekezetbe. Napunk tehát már nem lesz ... S hány hold teaz ki egy nap t? — önmegtartóztatásba kerülhetett a Montalemberteknek, hogy a közlés után háromszoros „halleluját“ oda nem szurtak. — Magukban bizonyosan elév-gedtek.

Ebből eg az a tanulság, hogy ne csodálkozzunk, ha a világiak még annyira sem becsülnék majd bennünket, amennyit pedig még is csak megérdemelünk.

Ezek ugyan furcsa dolgok, hanem meglehet, hogy az idő fájáról hullnak meg levelek, melyek fűreszbbakról is fognak beszélni ... A revoir!

32. §. E fejelet közlegeti az állami és rásról szölok.

33. §. A tanítás az iskola lelke, a eljárásának, szorgalmas szemmel tartatirányozza.

Ennél fogva k a) Tart-e pavezet e a kiszabott mulasztási naplót, a utat beadja e mind — Mind az anyakönyvnyomatott mintát e b) Ügy-el e a tisztartására, sz a) Tart-e pavezet e a kiszabott mulasztási naplót, a utat beadja e mind — Mind az anyakönyvnyomatott mintát e

c) Megtartja-e tanítási órákat e d) Megtartja-e lehetőségig mindig zabocsátáskor ö me e) Megtanítja mekhez mérten s ezekre értelmesen ja e tanítványait f) A gyermekek sen osztja-e fel a t s különösen a több arra kellő gondot, személyesen legalá g) A tanító a lott tankönyveket k tárgyakat képes-e h) Tudja-e a gazdaság és kertés i) Oktatgatna és a női munkákra k) A törvény méltó iskolai tanfó san tartja-e az okt 34. §. A tan a tanítóval, vagy e kat s különböző i-gyermekektől, kll mely alkalommal re, mind a gyermetás sikerére. Ha az tó eljárásban, aká tanításban gyakor leg hiányokat tapazt (azaz nem a előtt) figyelmezteti

Azonban az i-nak tapasztalt tan tésére sem javulna látja: a kormány 35. §. A törnem-okleveles tanitnyát tapasztaltja, mal eléggé kipótolulára kötelezhet 36. §. Szig r értelmében kijelöl kivül semminemű ha az iskolai felsőval nem járó valan galmas tanítóknak

37. §. A tan kiadott szabályzó ügyel: 38. §. Szigorú népszerűségben az lekezetek a hit és

AZ „AUTONOMIA“ TÁRCZÁJA.

Levelek az idő fájáról.

I.

K. J. — 6. jun. közepén.

(—th.—) Ne ijedj meg Tápio Bieske „tarka“ levelezője! nem akarlak megmontani, mintha az „Autonomia“-ba csak titkosan is dolgoznál. — Hija, a „más feladatu autonómiai szervezkedés felhasználása által“ szerzendő reformok gyümölcseihöz, de mások becsületes, nyílt törekvéseinek sikertelend azokat megelélni, anélkül is hozzájutsz — s akkor majd a kecske is jóllakik, addig pedig s meg a u t á n r a is a káposzta is megmarad ...

A világrt sem akarok tehát archimedesi számításoknak megölni katonája lenni, s azért kijelentem, hogy az a sorok elől irt két betűt a sors az én nevembe is odaszúrta, még pedig valamivel e l ő b b, mint a tiedbe, már jure possessoratus is bátran élhetek vele!

„Hullatja levelét az idő vén fája ...“ Jó öreg, ki egykor „az alája terített hatalmas réteget járát,“ szellemmel a rég lehallgattak kereséd fel; — majd én csak a nem igen régen vagy legújabbban lepottyantakat nézegetem meg, s mondom el, miket rajtok „megírva találtam.“

Előre mondhatom, hogy nagyon furcsák.

Itt van pl. egy; nem rég hullhatott le, s már igen megsárgult — zöldült; látszik, hogy valami benső bajban szenvedett, talán epelázban. Előntötte a mérég. — Fölelmetlen. No ennek kár volt egy percig is vesztegelni az idő fáján; úgy ajánlja magát, hogy: „Nesse semmi, fogd meg jól.“ Bizony jó volt azt a kérdőjelet eleje szurni, mert ha még utána teszik, kétkedni lehetett volna: van-e ott valami, honnan e semmi kikért? Így legalább biztosak vagyunk, hogy — van: egy nagy úr, még nagyobb semmi ...

„A ztallábak“ „spiritus,“ „szesz“ stb. közt a Szentlélek! No de egy kis szórti betűkkel szedendő szójáték kedveért ide is bekerülhet, ha nem is úgy, mint a — Credoba.

S aztán ez a kérdőjelecske mily szelleműs, aka rom mondani, semmidus! (hiszen a szellem is semmi.) A „jó szellem fujdogalásánál az imádott karján tovaleugeni!“ Nemde szép? S hol tanulta ezt oly jól megnyalom adta“ kérdőjelecskéje.

„Siheder költők“ ... Apropos! E szöknél egy költemény kezd so-ai jutottak eszembe; ugy hangzanak, hogy:

„Lelölök e köre kissé megpihenni, Nekem jobb nyughelyet nem adhatna — semmi.“ stb ... Tessék, ismét az a fatális semmi! Csak szánandó lap lehet az, melynek tárczáját — drága pénzért — ennyi semmi puffasztja ...

Elő volt. Elődobom e levelet; meg szeret ém semisíteni, hogy ne lenne a mult pirulni kénytelen a jövő előtt, mintha ez tükrözte volna egykor vissza nyolcz millió magyar katolikus értelmét ...

Csak az vigasztal: lesz itt több levél, mely majd bizonyágot tesz róla, hogy azt magának csak — arrogálta.

Menjünk tovább.

Itt van ismét egy. Nagyon hasonlít az előbbihez; csak egy nappal fiatalabb. Ugy látszik, nagy bőségben szörják e lapokat még oda is, hol mint hivatal vendégnek — nem a szobában a helye.

De nem csoda. Malasztos pénzes után nagyon szapora a gomba, no meg a csalán is; csakhogy ez utóbbit mártásnak feleresztve találják fel ... Külömben bizonyos gyomrok csak ily könnyű étel való.

„Czimtelen eposz.“ ismét a semmidus kérdőjelet. — Mint ha csak azt kérdeznél előfizető olvasóitól: mikor hagyok már itt mindnyáján, hisz eddig csak vagy 150-t kergettem el közülök. — Panaszok, hogy nem tud eszgetni el közülök. — Panaszok, hogy nem tud eszgetni irni. Problája meg, mindenesetre jobb lesz, mint a „Der Kampf mit dem Drachen“ ezimt versnek kifor-

képen a kérdés, mi nya vagy nem, mer Ghyery Kál tulajdonképp arról f tegnap megrovás tly van, nem történt, h könnyve igtatassé vita tárgya, ezt képlommondás jobbról.

Elnök Deák i sít tltzi ki szavazó Irányi Dániel és e megy a teremből.

A névszerintű közöl igen-nel szav 223, elnök nem sza (A balközépr Latinovics Vincze, nel szavaztak.)

Napirenden v ló törvényjavaslat A szónoklatok Justh József Gábor és Irányi Dá teleket. Pártolja a Plachy Ta tokat csak a törvév véli tárgyalhatni.

Az igazságü mondja, hogy azon szolgáltatásunk ros nem terjesztett elő latot.

Azt hiszi, hog inkább van kifejez tászköre megcsok hogy a kinevezést törvények s a demu gadhatja el a szón gyalás alapján. A tárgyalás tülés d. u. 2 órakor

A 1868 dik évi XX megyei tanfelügy módozatok és M A tanfelü A tanfelügy

32. §. E fejelet közlegeti az állami és rásról szölok.

33. §. A tanítás az iskola lelke, a eljárásának, szorgalmas szemmel tartatirányozza.

Ennél fogva k a) Tart-e pavezet e a kiszabott mulasztási naplót, a utat beadja e mind — Mind az anyakönyvnyomatott mintát e

b) Ügy-el e a tisztartására, sz a) Tart-e pavezet e a kiszabott mulasztási naplót, a utat beadja e mind — Mind az anyakönyvnyomatott mintát e

c) Megtartja-e tanítási órákat e d) Megtartja-e lehetőségig mindig zabocsátáskor ö me e) Megtanítja mekhez mérten s ezekre értelmesen ja e tanítványait f) A gyermekek sen osztja-e fel a t s különösen a több arra kellő gondot, személyesen legalá g) A tanító a lott tankönyveket k tárgyakat képes-e h) Tudja-e a gazdaság és kertés i) Oktatgatna és a női munkákra k) A törvény méltó iskolai tanfó san tartja-e az okt 34. §. A tan a tanítóval, vagy e kat s különböző i-gyermekektől, kll mely alkalommal re, mind a gyermetás sikerére. Ha az tó eljárásban, aká tanításban gyakor leg hiányokat tapazt (azaz nem a előtt) figyelmezteti

Azonban az i-nak tapasztalt tan tésére sem javulna látja: a kormány 35. §. A törnem-okleveles tanitnyát tapasztaltja, mal eléggé kipótolulára kötelezhet 36. §. Szig r értelmében kijelöl kivül semminemű ha az iskolai felsőval nem járó valan galmas tanítóknak

37. §. A tan kiadott szabályzó ügyel: 38. §. Szigorú népszerűségben az lekezetek a hit és

32. §. E fejelet közlegeti az állami és rásról szölok.

33. §. A tanítás az iskola lelke, a eljárásának, szorgalmas szemmel tartatirányozza.

Ennél fogva k a) Tart-e pavezet e a kiszabott mulasztási naplót, a utat beadja e mind — Mind az anyakönyvnyomatott mintát e

b) Ügy-el e a tisztartására, sz a) Tart-e pavezet e a kiszabott mulasztási naplót, a utat beadja e mind — Mind az anyakönyvnyomatott mintát e

c) Megtartja-e tanítási órákat e d) Megtartja-e lehetőségig mindig zabocsátáskor ö me e) Megtanítja mekhez mérten s ezekre értelmesen ja e tanítványait f) A gyermekek sen osztja-e fel a t s különösen a több arra kellő gondot, személyesen legalá g) A tanító a lott tankönyveket k tárgyakat képes-e h) Tudja-e a gazdaság és kertés i) Oktatgatna és a női munkákra k) A törvény méltó iskolai tanfó san tartja-e az okt 34. §. A tan a tanítóval, vagy e kat s különböző i-gyermekektől, kll mely alkalommal re, mind a gyermetás sikerére. Ha az tó eljárásban, aká tanításban gyakor leg hiányokat tapazt (azaz nem a előtt) figyelmezteti

Azonban az i-nak tapasztalt tan tésére sem javul

gazdaságügyi miniszter a magam részéről a... (Általános élelmiszer...)

képen a kérdés, mint hogy: elfogadják-e Deák indítványa vagy nem, mert hisz erről folyt a vita. Ghyey Kálmán hangulatozza, miszerint a vita...

Külföldi események. F. hó 17-én, mint IX. Pius koronázása évfordulóján, a sz. collegium szokás szerint üdvözlőlevelet...

A híres merénylet, mely a republikán szellemű tüntetéseknek ürügyül használtatott, — ha az újabb florenzi levelezéseknek hitelt adhatni — a közvélemény...

gönyt vittük: „Az „Autonomia“ szerkesztőségének Pesten. Jótéteményekben kifogyhatlan Jónás József pécsi apát örkanonok ma iparos ifjainak egytelének pedig...

... (Folyt. köv.)

... (Folyt. köv.)

... (Folyt. köv.)

... (Folyt. köv.)

... (Folyt. köv.)

Pesti áru és értéktőzsde június 25-én			Befizetés	Pénz	Árn
Gabna-árak.					
Buza búsági	83	3.70-3.85	63	1800	1800
" tiszai	85	4.20-4.45		690	700
" pesti	87	4.70-4.80		130	135
Kétszeres	83	3.80-3.95		71	72
Rozs	85	4.30-4.55		500	1280
Árpa serfőzésre	87	4.80-4.90		1000	1280
etetésre	88	2.90-2.95		500	1280
Zab	78-79	2.90-2.95		500	1280
Kukorica búsági	68-70	2.35-2.80		500	585
Bab új	68-70	2.05-2.30		500	585
Köles	66-68	1.75-1.85		300	290
Rep	44-48	2.10-2.15		800	515
		1.95-2.5		600	600
		3.50-4.		180	210
		2.30-2.50		500	200
		5.50-6.		200	208
		5.25-5.50		500	580
		31		200	205
		45		500	506
		26-28		500	496
		33-34		200	230
		38-39		200	205
		40-41		315	610
		8-8 1/2		210	175
		9-10		300	300
		19-20		150	216
				200	94 1/2
				200	190 1/2
				200	47 1/2
				4100	26 1/2
				61	26 1/2
				210	43
				525	65 1/2
				100	92
				110	110
				275	280

Befizetés	Pénz	Árn	Pénz	Árn
200	1800	1800	213	216
200	690	700	160 1/2	161
40	130	135	148	148 1/2
71	72	72	19 1/2	19 1/2
500	1280	1300	97 1/2	98
1000	1280	1280	175	175
500	1280	1200	290	501
500	650	660	175	180
150	157	160	115	118
100	103	105		
500	585	509		
500	585	585		
300	290	295		
800	515	610		
600	600	610		
180	210	212		
500	200	210		
200	208	210		
500	580	585		
200	205	206		
500	506	510		
500	496	500		
200	230	235		
200	205	210		
315	610	612		
210	175	185		
300	300	345		
300	300	345		
150	216	220		
200	94 1/2	95		
200	190 1/2	191		
200	47 1/2	480		
4100	26 1/2	26 1/2		
61	26 1/2	450		
210	43	662		
525	65 1/2	93		
100	92	111		
110	110			
275	280			

III. ÉV
Első
egész évre
negy
brigitási
5 kor. helyes
A nyilttér
E
AUT
1869. évi júli
Nem szül
dulunk t. el
badelvi kato
lása érdekébe
Az irány
terjedező ne
irányzatát és
lanak a valós
leményben m
és csatlakozá
A kath.
lom, legnagyobb
nek korszerű
dekeit kielég
nak: mánkas
Lapunk
kus iránya e
sektől vissza
előbbi állandó
Gyöz Im
szerény törek
nak hű tölmá
dében birja.
Program
S midőn
dés és alakul
igérjük, fölös
gatást.
jul.—sze
jul.—dec
Szegény
soknak az el
ben tartjuk.
Pest, ju

HIRDETÉSEK.

ELISMERÉS;
melyet magas állásu és illetékes személyiségek adtak a valódi
HOFF-féle maláta-gyártmányok
gyógyhatásáról mellbajokban, — testi elgyengülésekben — és tüdőt barutokban
stb. stb.

HOFF JÁNOS urnak
központi főszállító-raktára.
BÉCSBEN, Kärntner-ring 11-ik szám

Herrn Dr. Böhler wahlstadt czukorgyára 1868. apr. 30. telt megrend
léseket maláta-kivonatokra. — O exája Gablenz táborsernygy kormányzó
kijelenté, hogy ő személyesen győződött meg a Hoff-féle maláta gyár-
mányok rendkívüli gyógyhatásáról. Ugyan így nyilatkoztak a poro-
mülszter gr. Bismark és Heydt ő exá; ez utóbbi azt mondá, hogy a Hoff fé
maláta készítmények semmi kívánni valót sem hoznak maguk után,
őntinger Wallenstein herceg így írt: „emberi kötelességemnek ínyil-
an, hogy a Hoff-féle maláta gyártmányok kitűnő gyógyerejét nyil-
an bevalljam” Elsner-Alderdorf államminiszter pedig elismerte a Hoff-féle
maláta készítmények gyógyerejét az ő magán betegpóldájában.

„Önök maláta egészség-csokoládéja — írja dr. Raudnitz — fel-
tűnő sikert mutatott melibetegségeknek, testgyöngyűségeknél és üdült
harut bajoknak. — Párisból ly elismerő nyilatkozat érkezett: Egy egész éven
át szenvedtem leges gyulladásban, miáltal elgyengültem, étvágyam s álman el-
vesztém. Egyik legjobb párisi orvos, dr. L. u c c o ta. csetolta, használgam önnök
maláta kivonatát, ezen tanácsnak és ön jeles szerének köszönhetően teljes egész-
ségetem. De Guillaume. 31. rue de Londres.

Mintán pedig több gyár készíti a maláta-kivonatot, kérem a L. közönség-
hogy azon maláta-készítményt, mely a Hoff János cégjelét nem viseli, tulaj-
don érdekében visszautasítsa.

POPP J. G. gyakorló fogorvos urnak,
Bécsben, Stadt, Bognergasse Nr. 2.

Utóbbi iratom függelékeül, egy gyengeségről kell magamat töredelmesen valódom. A kinalt utánzóttak
olcsósága s némely gyógyszerész szon állítása által, miszerint az Anatherin szárvíz tökéletesen valódi minőség-
ben készíthető — felvezettetvén, — mivel ön Anatherin szárvízje elfogott, ismételve elcsébbítatam magamat
ezen készítmény k használatára, s ezek nemcsak hogy gyógyhatást nem gyakoroltak, hanem a beteges állapotot
még fokozták s ismét csak ön felülmúlhatlan Anatherin szárvízének kapható használatá által nyertem teljes se-
gyét. Hasonlólag ön Anatherin fopászta hatását is igazolhatom találtam.

Hálás köszönet mellett kiváló tiszteltettel
Drahótnus jul. 26. 1867

Önök kész szolgálja
Zawadzki József lovag

Kapható Baian Mischitsch St. Herzfeld st. Herzog Ign. — Mohács Auber G. F. Báth gyógyszer —
Boonyhád Kramolin Jos. — Halas R. Novak. — Zombor Felcsione Jul. Heindlhofer, Millassents, Popits. —
Almás M. Beck. — Szeged Novier A. Brahsay gyógyszer. — Szabadka gyógyszerárban. — Szegeden Kovács
M. gyógyszer, Kovács A. gyógyszer, Deutsch H. Fischer és Schopper. Tolna Schwarz L.

Kötelességszerű nyilvános közlemény.

Csak a valódi HOFF JANOS-féle maláta-gyártmányok jogosítvák fel a köz-
zönség bizalmára, miután azokkal több mint háromezer orvos számos gyó-
gyítást eszközölt mell- és tüdőbajokban, gyomorbetegség, köhögés, fájás,
aranyér, verszegénység, az erő hanyatlása, s több más esetekben, s az orvosi
nyilatkozatok alapján még a legmagasb állásu egyenek is igénybe veszik e
gyógy-gyártmányokat.

**HOFF JANOS udvari szállító ur főraktarának Bécsben, Kärntner-
ring Nr 11.**

K w a s s i t z (Morvaország), 1869. február 26.
Kérek újabb szállítmányt maláta-kivonat egészség-sör, melyet már ismételtén különböző
megfelelő esetekben, s különösen nőnnél, ki gyakorló, heves, vérszegénység és
testi gyöngeségen nyugvó fájásban szenvedett, kitűnő eredménnyel alkalmaztam,
mert már a 10. dik palack felhasználása után megszűntek a
fájdalmak, s azóta elő sem fordultak többé stb.
Dr. Herbig Adolf lovag, kerületi, községi, uradalmi és gyári orvos.

Triest, 1869. február 22.
Kérem maláta egészség-csokoládéjának azonnali ismételt megküldését, nehogy azon helyzethez
jussak, hogy annak használatát betegeimnél megszakítsam.
B ö m i e h I g n á t z, cs. kir. tábori orvos a 62. gyalogezredben.

Metternich főherceg ő magassága Párisban, egy szállítmányt rendelt
meg a diszkrétan ismert harut-csillapító és nyak oldó Hoff János mell maláta czukorkákból, melyek
egyetlen hason nevű gyártmány által sem mnlathatnak fölül.

Tüdőbajom enyhítéséül kérem önnök dicséretesen ismert gyógyerejű maláta egészség-csoko-
ládját minél előbb megküldeni.
P i n d e y s L a j o s F., admonti clericus.

Az egyedül valódi Hoff-féle maláta-kivonat-egészség-sör, maláta-egészség-
csokoládé, maláta-kivonat-czukorkák csak Bécsben kaphatók, Kärntnering 11, és az üveg
címen rendszeren JOHANN HOFF név aláírása látható.

Árak: maláta kivonat-egészség-sör, üvegben csomagolással, 6 üveg 3 ft 70 kr. 13 üveg 7 ft
28 üveg 14 ft. 58 üveg 27 ft. 30 kr. 120 üveg 55 ft. Maláta-egészség-csokoládé 1 sz. 1 font 2.40 kr.
2. sz. 1.60 kr. 5 fontnál 1/2 font ingyen, 10 fontnál 1/4 font. — Maláta-csokoládé por csecsemők szá-
mára, a hiányzó anyatej pótlására, 80 és 40 kr. — Mell-maláta-czukorkák 60 és 30 kr. Mindezen
árak csak helyben Bécsben érvényesek.

Kapható Pesten **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerész urnál, királyutca 7. sz.

HÖPFNER GYULA
órás
magnagyobbított órarákára,
Pesten, király-utca 4. sz. a.
a Steidl-féle házban.
ajánlja dűsan felszerelt raktárát mindenféle
párisi bronce-, inga- és zsebórákból,
valamint legújabb s legtekéletesb
iroda-órákból,
melyek megvételénél
egy évi jótállás adatik.

Valóban jól járó ezüst ezilinder	12	frt.
" " " " borgony	17	"
" " " " arany ezilinder	30	"
" " " " " borgony	40	"
" " " " " amerikai cylinder	10	"
" " " " ingaóra 8ad napi felhuzás- sal, fertály és óráttó szer- kezettel	60	"
" " " " inga óra ütőszerkezettel	37	"
" " " " inga óra	20	"

Finom arany és ezüst lágmérsékeltbb áron.
Mindennemű órák kijavításra felvételnek és jótállás mellett a legjobban
és legutányosabban kijavítottanak. Vidéki megrendelések a legpontosabban tel-
jesítetnek.

Tisztelt
f. hó 26-kán
fározata. A
azt le:
„A ka
ben inditan
által összeh
összej vetel
lap szüksége
„Autonomia
kesztőjéről,
daczára is tö
vések képvis
ni. Az érteke
léből; egy 5 t
zésbe téve m
gével, az ind
s egy 9 tagú
javaslatot el
Horváth Mih
Hoffmann P.
mai F. gr.
Horváth D.
fer Nándor. L

A hazai
mia ügye irán
oldalról jött
levő, bár ne
ve, mindezer
hallható pra
szerint egye
főpapság net
lenezné.
Anélkül
gyobb mérv
azon kérdés
f ő p a p s á
t o n o m i a
Megeng
a mint az fej
tő némi biza
körökben: n
ság kebelébe
l á n o s, s l
k ö z t t ü
potok kénye